

Media elektroniczne w edukacji

Zalety i wady

„Media” - definicja

- W dzisiejszych czasach trudno wyobrazić sobie świat bez mediów jako środków masowej komunikacji społecznej.
- Współczesna treść słowa „medium” jest pochodną jego pierwotnego, średniowiecznego, filozoficznego znaczenia, kiedy to symbolizowało substancję pośredniczącą.
- Pojęcie to wywodzi się z łacińskiego słowa „medius” tzn. „pomiędzy”, stąd media definiuje się jako środki, sposoby komunikowania się.

- Medium to coś, co przenosi informacje pomiędzy źródłem, a odbiorcą.
- Media to również instytucje, które dążą do przekazania różnego rodzaju informacji do swoich odbiorców, którymi są członkowie społeczeństwa.

Współcześnie media oddziałują na człowieka w tak dużym stopniu, że często nawet nie zdajemy sobie z tego sprawy. Korzystanie z telewizji czy Internetu jest dla nas stałym elementem dnia porównywalnym do codziennych obowiązków takich jak spanie czy jedzenie. Jednak niezaprzeczalny wpływ mediów jest przede wszystkim na dzieci. Stały się one czynnikiem, który oddziałuje na rozwój emocjonalny, intelektualny oraz społeczny dziecka.

Obecnie media elektroniczne to nie tylko obawy i zagrożenia dla dzieci, choć są najczęstszym elementem debat publicznych. Coraz lepiej rozwijająca się technologia informacyjna, pojawienie się komputerów szkołach, w domu zwiększa zaufanie i entuzjazm w stosunku do mediów, upatrując w nich ogromne możliwości edukacyjne i wyrównywanie szans krajów biedniejszych na skalę światową.

Media elektroniczne stwarzają nowe możliwości rozwoju, wychowania i kształcenia dziecka. Obok rodziny i szkoły stają się znaczącym ogniwem środowiska życia dzieci między innymi w wieku szkolnym i przedszkolnym.

Codzienna obecność:

- telewizji,
- Internetu,
- gier komputerowych,
- telefonów komórkowych

i ich łatwa dostępność oraz atrakcyjność ma wpływ na zakres korzystania i sposobu ich odbioru przez dziecko.

Telewizja

Zalety

- Dostarcza i poszerza wiedzę z wielu dziedzin nauki min. o przyrodzie, muzyce, technice, historii oraz o innych krajach, kulturach i zwyczajach w nich panujących.
- Umożliwia dalekie podróże bez poruszania się z domu
- Pozwala uczestniczyć w ważnych wydarzeniach światowych i lokalnych poprzez bezpośrednie transmisje.
- Programy telewizyjne i filmy poprzez przekaz różnorodnych treści prowadzą do rozbudzania i rozwijania zainteresowań młodych ludzi.

- Uatrakcyjnia przekaz treści w programach poprzez różne sposoby ich prezentowania i wielorakość środków wyrazu jakimi dysponuje.
- Oglądanie telewizji jest łatwe, nie wymaga dużego zaangażowania odbiorcy, dziecko bez większego wysiłku poprzez oglądanie i słuchanie może zdobywać informacje.
- Wpływa na możliwość nabywania nowych zachowań werbalnych i niewerbalnych. Prawie wszystkie dzieci mają swoich ulubionych bohaterów i jednocześnie przejawiają tendencję do naśladowania ich zachowań np. prospołecznych (pomoc kolegom), intelektualnych (udział w kółkach zainteresowań), kulturalnych (gra na instrumencie), kolekcjonowania (np. naklejek, znaczków), uprawiania sportu (np. siatkówka, jazda na łyżwach), technicznych (naprawa sprzętu). Podane przykłady uwidaczniają, że telewizja poprzez określony przekaz treści może mobilizować i zachęcać do realizowania wielorakich, wartościowych społecznie i wychowawczo działań przez co dziecko może prawidłowo się rozwijać na różnych płaszczyznach: intelektualnie, emocjonalnie i fizycznie.

Wady

Oglądanie telewizji:

- stanowi ucieczkę od codziennych kłopotów, których dziecko nie jest w stanie rozwiązać,
- często wprowadza w stan fikcji, dziecko traci poczucie co jest rzeczywistością, a co nie,
- podczas posiłków sprzyja tyciu i wadom postawy,
- przyzwyczajają i oswajają z przemocą i agresją,
- zabiera czas, który powinien być przeznaczony na zabawę,
- w nieodpowiednich porach może sprawić, iż rodzaj i treść przekazów okazuje się być niedostosowany do wieku dziecka.

Internet

Zalety

- Prosty i bezpośredni dostęp do poszukiwanych informacji z wszystkich dziedzin nauki, kultury, techniki i życia społecznego.
- Korzystanie z baz danych i encyklopedii multimedialnych.
- Poznawanie świata bez konieczności wychodzenia z domu.
- Doskonalenie umiejętności językowych.
- Rozbudzanie i rozwijanie zainteresowań.
- Przesyłanie plików np. dokumentów, zdjęć.
- Łatwe nawiązywanie kontaktów i komunikowanie się z rówieśnikami (np. poprzez pocztę elektroniczną).
- Ułatwia utrzymywanie kontaktów z ludźmi przebywającymi w odległych miejscach.
- Umożliwia dostęp do ogólnopojętej rozrywki.
- Pozwala słuchać radia, oglądać telewizję oraz grać w gry

Wady

- Szukając potrzebnych informacji w sieci można natrafić na niebezpieczne treści.
- Szukając nowych znajomości można natrafić na osoby, które nie mają dobrych zamiarów.
- Wybranie Internetu zamiast innych form aktywności (np. sport, nauka, hobby) może uzależnić.
- Wielogodzinne przebywanie przed monitorem, korzystanie z sieci, może negatywnie wpłynąć na stan zdrowia (np. może być przyczyną wady wzroku, skrzywienia kręgosłupa).

Telefon komórkowy

Zalety

- Posiada niewielkie rozmiary, jest łatwy do przenoszenia, dziecko może go zawsze mieć przy sobie.
- Można go wykorzystać do: komunikowania się, przesyłania dźwięku, obrazów czy plików tekstowych, przeglądania Internetu, oglądania telewizji, prowadzenia notatek itp.
- Jest zawsze pod ręką, gotowy do użytku.
- Daje poczucie bezpieczeństwa, zapewnia łączność w okresie nieobecności dziecka w domu.

Wady

- Może narazić rodziców na koszty spowodowane nieodpowiedzialnym (nadmiernym) korzystaniem przez dziecko.
- Wprowadza w przekonanie, że jest „nieodłącznym towarzyszem”, a tym samym zawsze dziecko jest w gotowości, aby odebrać rozmowę.
- Może prowadzić do zubożenia sposobu wypowiedzania się, skrótów myślowych i posługiwania się wyłącznie żargonem.
- Zastępuje realne kontakty międzyludzkie krótkimi rozmowami na odległość.
- Może uzależnić od wysyłania sms-ów, korzystania z gier, kupowania nowych gadżetów telefonicznych itp.

Gry komputerowe

Zalety

- Rozwijają logiczne myślenie, doskonałą refleks, zręczność manualną, uczą podejmowania decyzji i zastanawiania się nad ich konsekwencjami.
- Pozwalają usprawnić umiejętności postrzegania i kojarzenia, rozwijają wyobraźnię oraz sprzyjają rozwijaniu umiejętności planowania strategicznego.
- Pomagają w nauce języków obcych (większość gier jest w języku angielskim) .

Wady

- Przyzwyczajają dziecko do widoku negatywnych zachowań (np. scen zabijania i przemocy).
- Uczą form zachowania uważanych w społeczeństwie za niedopuszczalne.
- W wielu grach występują obrazy i animacje o charakterze pornograficznym.
- Mogą prowadzić do uzależnienia.
- U młodych graczy może zacierać się granica między fikcją a rzeczywistością.

Media elektroniczne w edukacji

Sprawą bezsporną jest dzisiaj wykorzystanie mediów w edukacji, które stają się ważną przestrzenią edukacyjną. Dają możliwość przekazywania informacji, wizualizacji treści dydaktycznych, sprawdzania poziomu osiągnięć dzieci, motywowania do działań twórczych, wspomagania procesu samodzielnego wykonywania zadań, a także zachęcania do rozwiązywania problemów. Dzięki elementom graficznym i dźwiękowym multimedialne encyklopedie i słowniki zachęcają dzieci z ich korzystania. Ułatwiają zapamiętywanie i poszukiwanie potrzebnych do nauki wiadomości, zatem dzieci chętniej korzystają z multimedialnych pomocy niż z tradycyjnych. Dobór odpowiednich programów edukacyjnych może prowadzić do kształtowania i korekty wymowy, wzbogacenia słownictwa, rozwoju twórczego i logicznego myślenia, a także poprawy koncentracji uwagi.

Argumentem przemawiającym za wykorzystaniem mediów w edukacji jest możliwość wielozmysłowego poznania rzeczywistości. Stosując różnorodne media w procesie edukacji, nauczyciel wykorzystuje środki czynnościowe czyli różnego rodzaju przedmioty i modele, materiały słowne, obrazy i formy graficzne, materiały wizualne i audiowizualne. Ingerencja różnych technik wpływa korzystnie na proces uczenia się, zapamiętywania, a w końcowym efekcie na sposób odtwarzania poznanych treści.

Najbardziej efektywną formą nauczania jest uczenie się poprzez aktywne działanie. Wykorzystanie różnych form mediów staje się nie tylko atrakcyjne dla ucznia, ale także motywuje go do aktywnej pracy. Jest to szczególnie widoczne podczas zajęć komputerowych, gdzie uczeń jest bezpośrednim uczestnikiem procesu kształcenia, sam kieruje swoim działaniem, natomiast nauczyciel pełni wyłącznie rolę wspierającą i prowadzącą to działanie.

Walory zastosowania mediów w procesie kształcenia wg. Anny Hassa:

- aktywizująca-motywuująca, jeśli wyzwala wszechstronną aktywność uczniów i pobudza ich zainteresowania,
- poznawczo-twórcza, jeśli służy jako źródło wiedzy, tym bardziej cenne, o ile uczeń korzysta z niego rozwiązując napotymane sytuacje problemowe,
- ćwiczeniowa, jeśli zadania wykonywane samodzielnie przez uczniów służą utrwalaniu wcześniej poznanych wiadomości i umiejętności,
- kontrolna, jeśli podczas pracy z komputerem uczniowie poddawani są kontroli (także samokontroli) bieżącej i końcowej w celu niedopuszczenia do powstawania zaległości i błędów; komputer ułatwia przeprowadzenie testów dydaktycznych – gromadzi w pamięci zadania testowe i po określeniu przez nauczyciela warunków kontroli wybiera odpowiednią liczbę i poziom zadań, a po ich wykonaniu sprawdza i opracowuje wyniki testu,
- wychowawcza, jeśli stwarza dobre warunki oddziaływania na osobowość uczniów,
- terapeutyczna, jeśli umożliwia usuwanie zaburzeń rozwojowych.

Możliwości wychowawcze i edukacyjne mediów elektronicznych

- Rozwój procesów psychicznych: uwagi, myślenia, wyobraźni, pamięci itp.
- Pozytywne zmiany w sferze emocjonalnej dziecka.
- Sfera poznawcza osobowości: wiedza, doświadczenie, zainteresowania, umiejętności.
- Zdobywanie nowych umiejętności w rzeczywistości wirtualnej.
- Porozumiewanie się, komunikacja między ludźmi.
- Wysyłanie, otrzymywanie korespondencji.
- Uczestnictwo w kulturze.
- Uczenie się pozytywnych wzorów zachowań.
- Odpoczynek, rozrywka.

Media elektroniczne, a zagrożenia dla rozwoju fizycznego dziecka

- Schorzenia oczu (wady wzroku, podrażnienie, nadwrażliwość, łzawienie).
- Choroby układu kostnego (wada postawy, bóle i sztywność pleców, zahamowanie rozwoju psychoruchowego).
- Choroby układu nerwowego (nadpobudliwość, przygnębienie, rozkojarzenie).
- Zaburzenia przemiany materii (otyłość).
- Schorzenia alergiczne spowodowane przeciążeniem narządów zmysłowych.

Media elektroniczne, a zaburzenia u dzieci rozwoju moralnego i emocjonalnego poprzez:

- długotrwałe stany lękowe,
- nadmierną pobudliwość,
- zjawisko odwrażliwienia- utrata wrażliwości,
- bezsenność, koszmary nocne,
- lęki nocne,
- uczucie strachu, przerażenia,
- egocentryczne reakcje uczuciowe,
- bóle głowy, brak apetytu.

Podsumowanie

- Współczesne media elektroniczne zajmują znaczące miejsce w czasie wolnym dzieci i w ich edukacji. Stwarzają możliwość rozwoju, kształcenia i wychowania. Stają się istotnym źródłem edukacji, uczestnictwa w kulturze, a także dobrej rozrywki i odpoczynku. Pełnią więc rolę wspomagającą rozwój młodego człowieka w czasie wolnym.

- Media oddziałują na dzieci od najmłodszych lat, a wraz z upływem czasu jest on coraz silniejszy. Jednak nie można jednoznacznie stwierdzić, że oddziałuje w sposób pozytywny lub negatywny. Na pewno ma charakter wieloaspektowy, dotyczy rozwoju fizycznego, psychicznego, moralnego i społecznego co potwierdzają liczne publikacje naukowe.

- Wpływ mediów elektronicznych na dziecko w dużej mierze zależy od postawy jego rodziców. To właśnie rodzice mają obowiązek przygotowania dziecka do prawidłowego odbioru i selekcji treści przekazywanych przez media. Pomocni stają się również nauczyciele, którzy powinni utwierdzać rodziców w przekonaniu, że telewizor i komputer nie są ich zastępcami w wychowaniu, kształceniu i opiece.

- Media elektroniczne dają nauczycielowi szeroki wachlarz możliwości pracy m.in. Swobodnego doboru form pracy, dostosowania przekazu do możliwości percepcyjnych dziecka, integrowania różnych obszarów edukacyjnych.
- Dzięki swojej integralności przyczyniają się do efektywniejszego kształcenia dzieci na etapie edukacji wczesnoszkolnej.
- Niestety nieprawidłowe korzystanie z mediów oraz brak elementarnej wiedzy dotyczącej ich wykorzystania może się przyczynić do powstania licznych zagrożeń mających destrukcyjny wpływ na młodego odbiorcę, dlatego istotna jest właściwa edukacja medialna.
- Przed nauczycielem stawia się nowe wymagające zadanie, aby poprzez systematyczną i dobrze zaplanowaną pracę dydaktyczno-wychowawczą, przygotował uczniów do samodzielnego i racjonalnego korzystania z mediów, a także kształtował postawę krytycznego i świadomego odbioru treści przekazywanych za pośrednictwem mediów.

Bibliografia

- Goban-Klas T., Cywilizacja medialna. Geneza, ewolucja, eksplozja, Warszawa 2005
- Hassa A, Komputer jako środek dydaktyczny w edukacji wczesnoszkolnej. Komputer w szkole 1/1998
- Izdebska J, Dziecko w świecie mediów elektronicznych, Białystok 2007
- W. Olismańska-Furmanek W., Furmanek M, Pedagogika mediów, [w:] Pedagogika pod red. B. Śliwerskiego, Gdańsk 2006
- Spitzer M., Cyfrowa demencja”, Słupsk 2013

Dziękuję za uwagę

